

Ljudska PRAVICA

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 3. OKTOBRA
1934 // MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
// OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z »BORBO«

POVRATEK PREDSEDNIKA TITA IZ EGIPTA

Danes spet na Jadranu

Vreme se je poslabšalo, kar pa ne vpliva na hitrost in program plovbe

»GALEB«, 8. jan. (Tanjug). Na poti v domovino plove danes eskadra predsednika Tita po Jonski ožini, okrog polnoči pa bo skozi Otrantska vrata priplula v Jadransko morje. Od svetilnika »Speranza« na Peloponezu, mimo katerega je vozila v jutranjih urah, je eskadra plula mimo grškega otoka Strofades, od tod pa vzhodno od Zakintosa blizu grške obale. Skozi ožino med Kefalonijo in Itako so »Galeb« in rušilci vozili okrog dveh popoldne. Eskadra plove zdaj proti Otrantskim vratom.

Popoldne se je vreme poslabšalo, kdaj pa kdaj dežuje in piha dokaj močan veter. Vendar vreme ne vpliva na hitrost in program plovbe. Na »Galebu« z radostno vznemirjenostjo pričakujejo jutrišnje jutro, ko bodo ugledali na obzorju prve obrise jugoslovanskih gora.

Kitajski časniki o jugoslovansko-egiptovskih odnosih

Peking, 8. januarja (Nova Kitajska). — Kitajski časnik »Da Gun Bao« je objavil danes čla-

nek o jugoslovansko-egiptovskih odnosih, v katerem poudarja, da kitajski narod pozdravlja skupni komunike predsednika Tita in ministrskega predsednika Naserja in da se pridružuje narodom Jugoslavije in Egipta v boju za zmanjšanje napetosti na svetu. Poudarjajoč, da bosta prijateljstvo in sodelovanje med Jugoslavijo in Egiptom ugodno vplivala na mir v Južni Evropi in na bližnjem vzhodu, piše časnik, da sta jugoslovanski in egiptovski predsednik ponovno poudarila, da je mir moč utrditi

samo, če bodo vse dežele sodelovale druga z drugo na podlagi enakopravnosti in neodvisnosti. »Da Gun Bao« poudarja, da se Egipt in Jugoslavija ravna po načelih miroljubne koeksistence, pozdravlja povečanje mednarodnega ugleda Egipta in sodi, da je le-ta postal vodilna sila med arabskimi deželami v boju za nacionalno neodvisnost.

Eisenhowerjeva kandidatura

Key West (Florida), 8. januarja. (AP.) Predsednik ZDA Eisenhower je danes izjavil, da se še ni odločil, ali bo kandidiral na prihodnjih predsedniških volitvah. Govorec na prvi tiskovni konferenci po svoji bolezni, je predsednik ZDA rekel, da bo sklep o tem sprejel pred marcem, se pravi, pred rokom, za katerega se je prej izrekel. Zatem je dejal, da se vrača v Washington, v Belo hišo, kjer bo docela prevzel svoje posle, čeprav bo zaradi bolezni njegov dosednji način dela nekoliko spremenjen.

Concord (New Hampshire) — 8. jan. (AFP.) V republikanskih krogih države New Hampshire izjavljajo, da bodo predsednika Eisenhowerja kandidirali na prihodnjih volitvah v tej državi, ki bodo 13. marca.

Postavitve te kandidature razlagajo v političnih krogih kot namig, da bi predsednik Eisenhower ugnel kandidirati na novembrskih predsedniških volitvah v ZDA.

KOMENTAR LONDONSKEGA »OBSERVERA«

O UMIKU EDENA

Butler izjavlja, da bo podpiral predsednika vlade

London, 8. jan. (AFP). — Današnji »Observer« piše, da je zelo močna skupina konservativcev odločena doseči umik Anthonyja Edena s položaja britanskega ministrskega predsednika v tem smislu, da bi on »iz zdravstvenih razlogov« prestopil v Dom lordov. Časnik poudarja, da so Edenovi svetovalci močno podcenili osebne napade konservativnega tiska na Edena, da bo med delom parlamenta, kakor tudi med Edenovim obiskom v ZDA na videz vse mirno, da pa bodo gonijo proti ministrskemu predsedniku dejansko nadaljevali. Kar zadeva njegovega morebitnega naslednika, piše časnik, da mnogi žele, da bi bil to Macmillan, ne pa Butler.

V zvezi z govoricami o Edenovem odstopu je uradni vladni predstavnik sinoči izjavil, da so takšne vesti popolnoma neutemeljene.

Vladni predstavnik v Spodnjem domu Butler je danes odločno zanikal govorice, da bo Edenov naslednik na položaju ministrskega predsednika.

Butler je pred odhodom v

Francijo novinarjem izjavil, da je trdno odločen podpirati ministrskega predsednika v boju zoper vse njegove težave. Glede poročil britanskega tiska, da bo Eden odstopil poleti zaradi napadov na vladno zunanjo in notranjo politiko, je Butler rekel: »Tudi jaz odločno zanikam te govorice. Vedno sem podpiral ministrskega predsednika in to bom delal tudi v prihodnje, ker ga smatram za najboljšega predsednika vlade.«

ODLOČILNI POLITIČNI TEDEN PRED ZASEDANJEM FRANCOSEGA PARLAMENTA

Stališča parlamentarnih skupin

nasproti sestavi bodoče francoske vlade bodo glavni predmet razgovorov na bližnjih kongresih in sestankih francoskih strank

Pariz, 8. jan. (Tanjug). Z današnjim sestankom Izvršnega odbora centra neodvisnih se je začel odločilni politični teden, ki naj francoskim strankam in skupinam prinese potrebno jasnost pred začetkom zasedanja novega parlamenta, ki se bo sestel dne 19. januarja. V prihodnjih dneh bosta v Parizu tudi izredna kongresa francoskih socialistov in poujadistov, kakor tudi sestanki vodstev Mendès-Franceovih radikalov in katoliškega ljudsko-republikanskega gibanja. Določitev vlade bo temeljna naloga teh številnih kongresov in sestankov.

Na današnjem sestanku vodstva neodvisnih so ugotovili »določeno porast« števila glasov, oddanih na parlamentarnih volitvah za kandidate centra neodvisnih pod vodstvom zunanjega ministra Pinaya. V komunikaciji je poudarjeno, da so »neodvisni« še nadalje največja nacionalna stranka in da bo morala »slehera koalicijske upoštevati stališče te skupine«. Neodvisni so že pred nekaj dnevi ponudili predstavnikom socialistov in radikalov, Guy Molletu in Mendès-Franceu upostavitve »nacionalne unije«, v kateri bi se zbrale vse stranke razen KP in poujadistov. Predstavniki republikanske fron-

te so to ponudbo zavrnili, kakor tudi podobne ponudbe Faurovega gibanja in katoliških ljudskih republikancev ter zahtevali, da naj jim zaupajo sestavo nove francoske vlade.

Če bi to zahtevo uresničili, bi bila to prva manjšinska francoska vlada, kajti njeni predstavniki imajo v novem parlamentu samo eno tretjino poslanskih mest. Volitve 2. januarja niso nobeni stranki prinesle potrebne večine za sestavo nove vlade, vendar smatrajo položaj poslancev republikanske fronte, za sodelovanje katerih se potegujejo tako KP kakor ostale stranke sedanjih vladnih koalicij desnega centra, za odločilne pri ureditvi problema sestave vlade, katero čakajo nujni problemi, kakor sta vprašanje Alžira in problem spremembe volilnega zakona. V poučenih krogih zato domnevajo, da je poskus z manjšinsko vlado republikanske fronte, ki bi odklonila sprejem predstavnikov ostalih strank v svoje vrste, a bi se opirala tudi na glasove drugih strank, možen samo za nekaj časa. Med reševanjem teh dveh problemov bi bilo treba bodisi doseči potrebno pregrupiranje sil in formirati trdno vlado ali pa izkoristiti spremembo volilnega

zakona za razpis novih volitev. Intenzivni politični teden, ki se je že začel, naj bi prinesel odgovore na ta bistvena vprašanja francoskega parlamentarnega in političnega življenja.

Izredno stanje bo trajalo do preklica.

Po poročilih iz glavnih mest sosednjih držav so v vsej Jordaniji izbruhnile demonstracije proti bagdadskega paktu, medtem ko je v jordanskem komunikeju rečeno, da je do incidentov prišlo samo v Amanu in Jeruzalemu in da so v drugih delih dežele demonstracije »v glavnem minile mirno«.

Dograditev jesenjske postaje je bila nujno potrebna. Leta 1950 je šlo skozi Jesenice na dan povprečno 520 vagonov, leta 1954 650, leta 1955 že 800 vagonov. Transitni promet se je na Jesenicah dvignil od 435.000 ton v letu 1938 na 598.000 ton v letu 1950, od 1.029.000 v letu 1954 na skoraj 2.000.000 ton v letu 1955.

Z gledalci in častnimi gosti, ki so se udeležili otvoritve, smo obšli vse prostore nove postaje. Skozi moderno čakalnico, halo za nakup vozniških listkov, vseh mogočih službenih prostorov, tudi carinskih in podobnih, smo prišli v okusno opremljeno čakalnico za matere in otroke. Novo poslopje ima brivnico, okrepčevalnico, urad za informacije in podobno, nadalje je opremljeno tudi z odlično telefonsko centralo, katero je oskrbela tovarna Iskra v Kranju.

Gradbena dela pri jesenjski postaji je po načrtih ing. arh. Rohrmanna izvedlo gradbeno podjetje Primorje. Z manjšimi deli je sodelovalo 37 podjetij. Vsa dela so veljala okoli 700 milijonov dinarjev, ki pa se nam bodo bogato obrestovala, saj je že doslej, če računamo samo promet z inozemstvom, šlo preko Jesenic okoli 44 odstotkov tovornega in 40 odstotkov vsega potniškega prometa naše države z inozemstvom.

Čilski Kongres bo zasedal že danes

Santiago de Chile, 8. jan. (Reuter). Čilski nacionalni kongres je sklican na zasedanje jutri, da bi odločil o tem, ali bo še nadalje ohranil izredno stanje, ki je bilo razglašeno v petek.

Vlada je prvotno sporočila, da se bo kongres sestel v sredo, toda sinoči je spremenila datum.

PO DEMONSTRACIJAH V JORDANIJI

Grožnja z odcepitvijo

Novo vlado sestavlja bivši zunanji minister Rifaj

London, 8. jan. (Reuter). — Po včerajšnjih demonstracijah, pri katerih so napadli ameriški konzulat, so v Amanu in jordanskem delu Jeruzalema uvedli policijsko uro. To je bilo sporočeno v komunikeju jordanske vlade, ki ga je danes prenašal radio Damask.

Izredno stanje bo trajalo do preklica.

Po poročilih iz glavnih mest sosednjih držav so v vsej Jordaniji izbruhnile demonstracije proti bagdadskega paktu, medtem ko je v jordanskem komunikeju rečeno, da je do incidentov prišlo samo v Amanu in Jeruzalemu in da so v drugih delih dežele demonstracije »v glavnem minile mirno«.

Včerajšnje demonstracije je zavrta začasna vlada Ibrahima Hasemna. Kralj Husein je sestavil to vlado pred nekaj tedni, ko je po velikih demonstracijah zoper britanski predlog o pristopu Jordanije k bagdadskega paktu razpustil parlament. Kairski radio je včeraj poročal, da so mesta in vasi v Severni Jordaniji zagrožila, da se bodo priključila k Siriji, medtem ko so druga, na jugu dežele zagrožila, da se bodo pridružila Saudovi Arabiji.

Aman, 8. jan. (AFP). Jordanski kralj je pooblastil bivšega podpredsednika jordanske vlade in zunanjega ministra v bivši vladi Samirela Rifaja, naj se začne posvetovati o sestavi nove jordanske vlade.

Italijansko-kitajski stiki

V Londonu se bodo začela trgovinska pogajanja

Peking, 8. jan. Agencija Nova Kitajska je zdaj objavila sporočilo, da sta se sredi minulega meseca kitajski odpravnik poslov v Londonu in italijanski velepo-

slanik v Londonu razgovarjala o kitajsko-italijanskih odnosih. Kitajski odpravnik poslov je ob tej priložnosti ponovil predlog kitajske vlade, naj bi razgovore o vzpostavitvi kitajsko-italijanskih diplomatskih odnosov začeli istočasno z začetkom trgovinskih razgovorov med predstavniki obeh dežel. Ta predlog je bil prvič sprožen oktobra lani v Ženevi, toda Italija ga je odklonila.

Na decembrskih razgovorih v Londonu je italijanski veleposlanik ponovno zavrnil kitajski predlog. Poroča agencija Nova Kitajska in pripominja, da je kitajski odpravnik poslov izrazil pripravljenost, da bi v Londonu začeli pogajanja med predstavnikoma obeh dežel, na katerih bi najprej obravnavali vprašanje razširitve trgovine med Kitajsko in Italijo.

VREMENSKA NAPOVED

za ponedeljek, 9. januarja.

Oblačno vreme, vmes nekaj snežnih padavin. Temperatura v nižinah brez bistvene spremembe, višjih legah pa se bo rahlo dvignila.

ELEKTROGOSPODARSKA SKUPNOST SLOVENIJE

Dnevno poročilo o stanju dotoka na rekah in indeks proizvodnje za 7. januar 1956.

Srednji dotok v m³/sek (prve številke za 1956, druge za 1955): Drava, Dravograd 112, 153, Sava, Moste 7,5, 10,6, Sava, Medvode 36,1, 38,2, Soča, Doblar 32,6, 31,8.

Indeks proizvodnje v primerjavi z letom 1955: 84.

Zaradi pomanjkanja sredstev ustavljena gradbena dela

V Sloveniji so prekinili z delom na 80 gradnjah - Odobrene olajšave za prehodno dobo

Naša gradbena podjetja so konec preteklega leta prišla v precej težaven položaj, to pa zaradi tistih investitorjev, ki ne izpolnjujejo novih predpisov, po katerih so dolžni polagati depozite za investicijska dela. Da bi se obseg investicij spravil v sklad z razpoložljivimi sredstvi, oziroma da bi investitorji trošili le sredstva, s katerimi dejansko razpolagajo, je namreč Zvezni izvršni svet lani po predlogih gradbene operative izdal izpolnjen uredbo o investicijskih programih in o polaganju depozitov, po katerih mora investitor, da zavaruje izplačila za investicijska dela, položiti pri banki depozit v višini 30 odstotkov celotne vrednosti teh del, oziroma 10 odstotkov za stanovanjske in komunalne zgradbe, pri investicijskih delih do 10 milijonov dinarjev pa v višini celotne vrednosti del. Dolžnost vplačila depozita odpade le pri investicijah, ki se financirajo iz sredstev federacije preko splošnega investicijskega sklada, oziroma če gre za vzdrževanje ali nadomestitev osnovnih sredstev iz amortizacijskega sklada. Ta depozit je treba položiti pred vložitvijo prošnje za gradbeno dovoljenje, oziroma pred sklenitvijo pogodbe z gradbenim podjetjem ali dobaviteljem opreme; namenjen pa je za izplačila šele potem, ko se izplačila vsa investicijska dela, ki niso krita z depozitom. S to uredbo je bilo hkrati predpisano, da se morajo izdelati investicijski programi za vsa investicijska dela, tudi za stanovanjske zgradbe, ne glede na viro sredstev, razen za investicijsko vzdrževanje in za nadomestitev osnovnih sredstev.

Gradbena podjetja so te nove predpise pozdravila, saj jim zagotavljajo pravočasno plačilo izvršenih del. Predvsem pa so ti predpisi važni zaradi tega, ker silijo investitorje, da realneje ocenjujejo investicije glede na njihovo potrebo in smotnost in da zberejo sredstva še preden se začne gradbena dela. Vse to jamči prav gradbenim podjetjem, da bodo njihovi računi ob koncu pravočasno poravnani.

USTAVITEV DEL ZARADI NEPLAČILA DEPOZITA

Seveda pa so prav za gradbena podjetja nastale v zvezi s temi predpisi težave pri objektih, ki se že gradijo. Nova uredba namreč določa, da veljajo novi predpisi od 1. novembra 1955 tudi za investicijska dela, ki so se začela pred njeno uveljavitvijo, t. j. pred 18. avgustom 1955. Mnogi investitorji depozitov niso vplačali, ker niso imeli potrebnih sredstev. To so zlasti tisti, ki so začeli graditi na račun bodočih dohodkov, se pravi, ne da bi si

vnaprej zagotovili sredstva. Prav ti investitorji pa so povzročili tisto prekoračenje celotnega obsega investicij v nasprotju z družbenim planom, proti kateremu se moramo odločno boriti, ker povzroča povečan pritisk na trgu gradbenega materiala in sploh nestabilnost cen. Seveda so tudi mnoga gradbena podjetja napravila napako, da se niso o pravem času odločila ustaviti dela na gradbiščih investitorjev, ki depozita niso vplačali. Gradbena podjetja so se pač zanašala, da bodo investitorji stvar vendar uredili. To odlašanje pa je imelo za gradbena podjetja hude posledice.

Banka je ustavila izplačevanje predloženih situacij za izvršena dela gradbenim podjetjem v primerih, ko investitor ni vplačal depozita. Prišlo je do blokiranja računov gradbenih podjetij, posledica pa je banka odpovedala tudi obratne kredite gradbenim podjetjem. Pridružila pa se je še ustavitev gradbenih del zaradi rebalansa investicijskih sredstev. Izvajanje uredbe pri objektih v gradnji je ponekod pripeljalo do tega, da je morala banka blokirati tudi sredstva za dovršitev stanovanjskih zgradb, ki so tik pred vselitvijo, ker za dotični objekt ni bil odobren investicijski program, ki prej za stanovanjske zgradbe ni bil potreben, odobren investicijski program pa je po novih predpisih pogoj za vplačilo depozita.

POSVETOVANJE V ZVEZNI GRADBENI ZBORNICI

O vseh teh perečih vprašanjih so obširno razpravljali na seji upravnega odbora sekcije gradbenih podjetij Zvezne gradbene zbornice, ki je bila 21. in 22. decembra v Ljubljani in se je udeležili tudi predstavniki številnih gradbenih podjetij. Iz referatov republikanskih združenj gradbenih podjetij, ki so bili predloženi na tej seji, je razvidno, da znašajo v vsej državi neplačane situacije za izvršena dela nad dve milijardi dinarjev, od tega v Sloveniji 398 milijonov. Največ investicijskih del je bilo v Sloveniji ustavljenih zaradi tega, kar investitorji zaradi pomanjkanja sredstev niso vplačali depozitov; tu gre za 53 objektov, na katerih je bilo doslej izvršenih za 1983 milijonov dinarjev gradbenih del (67 odstotkov celotne predračunske vrednosti), pri čemer je ostalo neplačanih 271 milijonov dinarjev. Zaradi rebalansa investicijskih sredstev pa so bila v Sloveniji ustavljena dela na 27 objektih, na katerih je bilo doslej izvršenih za 643 milijonov dinarjev gradbenih del (51 odstotkov predračunske vrednosti).

in je ostalo neplačanih 126 milijonov. Ustavitev vseh teh del se nanaša na okrog 16 odstotkov vrednosti vseh lanskih gradbenih del v Sloveniji.

ODOBRENE OLAJŠAVE ZA PREHODNO DOBO

Po temeljiti razpravi so na seji sklenili predlagati določene olajšave za izvajanje novih predpisov pri objektih v gradnji. Po tej konferenci v Ljubljani so na skupnem sestanku predstavnikov glavne centralne Narodne banke in Zvezne gradbene zbornice formulirali ustrezajoči predlog, ki ga je nato sprejel odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta. Zvezni državni sekretar za posle narodnega gospodarstva je izdal posebno navodilo, po katerem za stanovanjske zgradbe do izdaje podrobnih predpisov ni potreben investicijski program, ki ga zamenjuje odobreni glavni projekt z gradbenim dovoljenjem. Tako bodo investitorji lahko položili predpisan depozit brez odobrenega investicijskega programa in bodo lahko uredili svoje obveznosti do gradbenih podjetij. Isto navodilo ureja tudi izplačilo del, izvršenih do 1. novembra 1955,

in tistih del, ki so bila po ustanovitvi gradnje potrebna za konzerviranje objektov. Če ima investitor razpoložljiva sredstva, se ta dela lahko izplačajo, tudi če ni položen depozit, če pa investitor teh sredstev nima, mora gradbeno podjetje vložiti tožbo. Prav tako je Narodna banka s posebno okrožnico odredila podaljšanje kreditov za stalna obratna sredstva gradbenih podjetij do 31. marca 1956. Za izplačila akontacij na plače za december so podružnice banke že dale gradbenim podjetjem potrebne zneske, tudi če na žirovnem računu gradbenega podjetja ni bilo razpoložljivih sredstev. Urejeno je tudi vprašanje dopolnilnih kreditov za objekte, na katerih so dela ustavljena, kolikor je to potrebno za kritje zaloga preostalega materiala.

S temi ukrepi je položaj gradbenih podjetij zdaj bistveno olajšan. V bodoče pa bo izvajanje predpisov o investicijskem programu in depozitih zagotovilo, da ne bo prišlo do podobnih težav in ustavitve del, ker pač ne bo mogoče začeti gradenj, preden investitorji ne bodo imeli zagotovljenih finančnih sredstev.

F. S.

NOVI PREDPISI O IZVOZU IN UVOZU

PREPOVED IZVOZA NEKATERIH PROIZVODOV

Sprememba izvoznih in uvoznih koeficientov

Nedavno je Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta sprejel dva zelo pomembna odloka v zvezi z našo zunanjetrgovinsko dejavnostjo. Prvi se nanaša na prepoved in kontingentiranje izvoza nekaterih industrijskih in kmetijskih proizvodov, medtem ko so bili z drugim spremenjeni dosedanj izvozni in uvozni koeficienti.

Obadva odloka pomenita v določenem smislu dopolnitev našega novega deviznega režima. Ta dva odloka pomenita veliko pomoč pri stabilizaciji domačega trga.

Med drugim se prepoved izvoza nanaša na vse vrste premoga, jamski les in kurivo, modro galico, umetna gnojila, žvepleno kislino itd. Izmed industrijskih proizvodov je prepovedan izvoz železne rude, kalcium molibdena, surovih velikih kož in drugega. To je zlasti pomembno za domači trg, ker je bilo lani njihovo pomanjkanje najbolj čutili. Zavoljo tega je prišlo do raznih premikov v cenah, pa tudi trg je bil nestabilen zaradi povečanega povpraševanja, a zmanjšanja ponudbe.

Z odlokom Zveznega izvršnega sveta je bil prepovedan izvoz moke, masti, surovega masla, jedilnega olja, živinske krme itd. Izvoz tega blaga bi utegnil one-

mogočiti stabilizacijo domačega trga za blago široke potrošnje in zato je ta prepoved docela upravičena.

Izvoz električne energije, električnega barike, rafiniranega svinca, aluminija v blokih in nekaterih drugih proizvodov bo le-tos močnejše kakor doslej izpostavljen kontingentiranju. Spravljeno večje potrošnje teh proizvodov bi prost izvoz utegnil ogroziti proizvodnjo domače industrije.

K stabilizaciji notranjega prometa prispeva tudi kontingentiranje izvoza živine, govedine, svinjine in drugih vrst mesa ter perutnine. Razen tega je določeno, da v sezonah, ko je domača potrošnja večja, ne bodo izvažali niti živine, niti mesa, niti podobnega blaga.

Pomen sprememb v zvezi z izvoznimi in uvoznimi koeficienti je v tem, da so te spremembe v skladu s temeljnimi težnjami našega izvoza v smeri spremembe sestave v korist industrijskih proizvodov. Zato so tudi novi koeficienti za izvoz kmetijskih pridelkov in živil nižji in ne spodbujajo več izvoznikov, kakor doslej, ko je to spodbujanje vodilo k izvozu ne glede na potrebe domačega trga.

M. P.

OBCNI ZBOR SINDIKATA KOMUNALNIH IN OBRTHNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Še več obrtnih delavnic potrebujemo

Ljubljana, 8. januarja. — V veliki dvorani Doma sindikatov je bil danes občni zbor republikanskega odbora sindikata komunalnih in obrtnih delavcev Slovenije. Kot gostje so se ga udeležili sekretar CO sindikata komunalnih in obrtnih delavcev Jugoslavije Djuro Stojadinović, zastopnik Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo France Boštjančič in zastopnik republikanske obrtne zbornice. Ker je bil to po združitvi obeh sindikatov prvi skupni občni zbor, so pripravili posebej poročilo o delu in problemih komunalnih delavcev in posebej o delu obrtnih delavcev.

Republiški odbor je budno spremljal razvoj delavskega samoupravljanja v obrtništvu. Iz analize je razvidno, da so se organi delavskega samoupravljanja v minulem letu dokaj utrdili in dosegli precejšnje uspehe tako pri dvigu produktivnosti dela, zboljšanju kvalitete, razširitvi asortimana obrtnih proizvodov in uslug, pri dvigu kadrov itd. To daje vzpodbude za nadaljnji razvoj socialističnih odnosov in napredek v obrti. Slabo pa so doleteli delavski sveti in upravni odbori tam, kjer so sindikalne organizacije in komunisti zanemarljivo svoje dolžnosti ter prepuščili razvoj stihiji ali celo sovražnim elementom. Posledice niso občutili samo prizadeti kolektivi, temveč vsa skupnost. Tako n. pr. je bilo lani ukinjenih okrog 38 obrtnih delavnic in podjetij, v osmih primerih pa je bila uvedena prisilna uprava. Niti v enem od teh primerov ni podjetje prenehalo delovati zaradi pomanjkanja naravnih ali materialnih, temveč v vseh primerih zaradi slabega poslovanja in kriminala.

FOND ZA POSPEŠEVANJE OBRTI

Ker je rešitev mnogih perečih problemov v obrtništvu prav v tem, da razširimo obrtniško dejavnost in jo dvignemo iz zaostalosti, je tisti del dohodka, ki ga je obrt prej odvajala v zvezi in republikanski proračun, zdaj namenjen v poseben fond, ki naj bi služil za razvoj in pospeševanje obrti. Te fondne so v posameznih okrajih uporabili različno. V Mariboru so ustanovili

nekaj manjših obrtnih delavnic, nekaj obratov pa razširili, v Celju in Gorici pa so vsa razpoložljiva sredstva namenili za razširitev obrtnih podjetij »Avtoobnova«, ki so se zaradi tega razvila v industrijska podjetja. To težnjo, da se obrti obrati razvijajo v industrijska podjetja, je bilo opaziti še ponekod drugod, zlasti v gradbeništvu. Zaradi tega stanovanjski sveti čestokrat zamažujejo obrtnike za popravila hiš, ker se tovrstne obrtne delavnice sproti razvijajo v industrijska podjetja, ki čemer jih silijo ugodnejši plačni sistem, ne da bi upoštevali pri tem koristi in zahteve skupnosti in namen ustanovitve. V Ljubljani, kjer je sklad za razširitev obrti največji, saj znaša sedaj nekaj več kot 164 milijonov, so večino tega denarja porabili za dotacije in dopolnilne kredite, ki so jih porabili za izboljšavo obrtnih podjetij, niso pa ustanovili iz tega kredita niti ene nove obrtne delavnice.

O problemih naše obrti je med razpravo spregovoril tov. Boštjančič in poudaril, da bi morala obrtniška dejavnost dopolnjevati industrijsko in se v tem smislu tudi naglo razvijati. Bolj bi morala stremeti za tem, da pomaga zadovoljiti individualne potrebe prebivalstva, kot pa se postopoma razvija v industrijska podjetja. Tudi v privatni sektor obrtnišva bi bilo treba vnesti več socialističnih odnosov in pri tem premagati odpor, ki ga kažejo tako privatni obrtniki, kakor tudi pri njih zaposleni delavci. K temu bi morali pripomoči gospodarski ukrepi, soudeležba delavcev pri dobičku itd., kar bi vzbudivilo tudi njihov interes za kontrolo dela v privatnih delavnicah in za kontrolo nad tem, kako izpolnjujejo privatni obrtniki svoje obveznosti do skupnosti. Prav to, da posamezni privatni obrtniki ne izpolnjujejo svojih dolžnosti do skupnosti, stavlja le-te v boljši položaj v primeri s socialističnim sektorjem.

OBCNI ZBOR SINDIKATA PROMETNIH DELAVCEV

V Piranu se je včeraj zaključil dvodnevni redni letni občni zbor republikanskega odbora sindikata prometnih delavcev, ki so se ga udeležili zastopniki vseh prometnih podjetij v Sloveniji. Tajnik republikanskega odbora Vili Zupan je ugotovil, da so v organih delavskega upravljanja prometnih podjetij zelo malo zastopane žene in mladina. Od 600 mladincev jih komaj 33 odstotkov sodeluje v organih delavskega upravljanja, žene pa le 9 odstotkov. Obširno je obravnaval tudi precejšnje pomanjkanje visoko kvalificiranih voznikov v potniškem in tovarnem prometu. Zaradi tega je prišlo lani do težavnega položaja, saj se je 73 odstotkov visokokva-

Tudi glede na komunalno dejavnost je občni zbor kot najnujnejšo nalogo navedel potrebo, da se vzbudi kar največ zanimanja zanj pri naših ljudskih odborih, organih delavskega in družbenega upravljanja, posebno pa še pri naših projektantskih organizacijah, da bo moč z razpoložljivimi sredstvi zgraditi čim več in to enostavno in dobro. To je zlasti potrebno, ker imamo večino komunalnih naprav, vodovodov, kanalizacij, cest, plinarn itd., v razmeroma slabem stanju.

Projektivni biroji naj bi pripravljali projekte z večjo vestnostjo in z manj nepotrebnega razkošja, kajti pri tem je moč prištediti velike vsote denarja. Republiški odbor tudi meni, da je bilo doslej za večja investicijska dela, ki jih komunalna podjetja niso zmogla v lastni režiji, vse premalo licitacij, tako da o konkurenci skoraj ni moč govoriti. Ker imajo podjetja za ko-

munalno dejavnost večidel izbrano upremo, ki ni v skladu z napredno tehniko, predstavlja nabava nove opreme enega največjih problemov. Da bi se dosegla pri teh nabavah potrebna koordinacija med posameznimi mesti in republikami, je RO predlagal ustanovitev še nadaljnjih združenj za posamezne komunalne dejavnosti, ki naj bi imela tudi skupen organ, bodisi pri stalni konferenci mest Jugoslavije ali pa v eventualno ustanovljeni obrtnokomunalni zbornici Jugoslavije.

Po razpravi, ki vzbija pereč problem obrtništvu in komunalni dejavnosti ni bila toliko težnja, kot bi lahko pričakovali, je občni zbor sprejel poročila za bodoče delo sindikata komunalnih in obrtnih delavcev Slovenije, nato pa izvolil novo vodstvo Republiškega odbora.

M. N.

Grafičnega naraščaja primanjkuje

Nekaj ugotovitev z občnega zbora Republiškega odbora grafičnih delavcev Slovenije

Včeraj in soboto je bil v Ljubljani občni zbor Republiškega odbora sindikata grafičnih delavcev Slovenije, ki se ga je razen izvoljenih delegatov udeležil tudi član predsedstva Republiškega odbora sindikatov Slovenije Roman Albreht.

Predsednik republikanskega odbora Jože Jurač in vsi sodelujoči v razpravi so vsi pozornost posvetili predvsem nekaterim najbolj perečim vprašanjem grafične stroke. V ospredju je bila razprava o zelo kritičnem stanju grafičnega kadra. Vzbujalo intenzivno prizadevanje, da bi pomladili grafične vrste se stanje slabša iz leta v leto, kar grafične delavce navdaja s skrbjo. Pretežni del bremen v nekajkrat povečani povojni proizvodnji nosijo še vedno razmeroma stari grafični delavci, ki se bližajo ali pa že imajo polno pravico do zaslužene upokojitve.

Vajencev ni. V letos ustanovljeno grafično šolo so namerali sprejeti 57 novih vajencev. Prijavilo se jih je 21 in še od teh so nekateri po nekaj dneh razveljavili svojo odločitev. Kje

so vzroki? Člani odbora so navedli nekaj razlogov, ki so javnosti že več ali manj znani. Razen tega, da je grafični poklic tudi iz zdravstvenih razlogov precej težak, da je zanj potrebna solidna izobrazba in strokovna usposobljenost, pa je tu še toliko razlogov, ker za ta poklic ni zadovoljive materialne stimulacije. Z vsega dosedanjimi oblikami nagrajevanja se nismo uspeli najti primerne nagrade za delo grafičnega delavca. Tudi tradicionalno prenašanje poklica iz roda v rod še izumira. Posamezna podjetja naj s primernim vzbujajo zanimanje za to stroko. Uvajanje nagrajevanja po stopnjah je že rodilo praktične izkušnje. Vendar se bodo morali sindikati grafičnih delavcev v letošnjem letu temeljito lotiti tega vprašanja. Proizvodni proces v grafični industriji je tako svetovno, da mu je treba najti tudi odgovarjajočo svojstvena načela nagrajevanja.

Delavsko samoupravljanje v grafičnih podjetjih vse bolj uveljavlja. Sindikalne podružnice pa niso ustvarile zadovoljivih odnosov z delavskimi sveti. Izvršni odbori podružnic so posvečali vse premalo pažnje delavskim svetov, niso kontrolirali njihovih sklepov, niso ocenjevali gospodarjenja v podjetjih ter vse premalo popularizirali ukrepe teh organov med sindikalnim članstvom.

Zbrani zastopniki grafičnih podjetij so odklonili sedanji načrt oglaševanja v našem časopisu. Predlagali so ustanovitev sklada za pomoč tisku.

S še nekaterimi pripombami o stanju in problemih založniških podjetij, o razmerah v proizvodni industriji ter o kulturnoprosvetnem delu grafičarjev je razprava posredovala bogato gradivo, ki bo novozvoljenemu najst članskemu republikanemu odboru napotilo za delo v tem letu.

RAJONIRANJE odkupnih področij

Spremembe lamskih predpisov o odkupu kmetijskih pridelkov

Ob prenosu odkupnega poslovanja na kmetijske zadruge je bilo hkrati postavljeno načelo, da vsaka zadruga oziroma združena organizacija odkupuje le na svojem področju. Načelo rajoniranja odkupnih področij pa kaže uvesti v določenih primerih tudi za trgovska podjetja pri odkupu oziroma kontrahiranju, kakor na primer pri odkupu surovih kož, kjer glede na predpisane cene ni nevarnosti, da bi podjetje v primeru rajoniranja izkoristilo svoj monopolni položaj.

V resnici ni potrebno, da bi imeli na primer v Sloveniji poleg odkupnih postaj domačega podjetja še odkupne postaje podjetja iz Beograda, ali pa da bi zagrebško podjetje odkupovalo v Kosmetu, podjetje iz Subotice pa v Istri, kakor se to danes dogaja. Zaradi pospeševanja gojitve industrijskih rastlin bi bilo koristno, da se uredi tudi rajoniranje pri kontrahiranju pridelovanja oljnega semenja.

Možnosti za tako rajoniranje odkupnih področij so zdaj dane s spremembo 9. točke lanskega odloka Zveznega izvršnega sveta o pogojih, ob katerih se gospodarske organizacije lahko dogovarjajo o odkupu kmetijskih pridelkov. Sprememba tega odloka je te dni predpisal Zvezni izvršni svet. V bodoče se gospodarske organizacije lahko dogovarjajo tudi o področjih, na katerih bodo odkupovale ali kontrahirale industrijske surovine kmetijskega izvora in druge kmetijske pridelke.

Zveza trgovinskih zbornic FLRJ

bo v sporazumu z Zvezo kmetijskih zbornic FLRJ določila, za katere proizvode se trgovska podjetja lahko dogovarjajo zaradi razdelitve odkupnih področij. Takšno dogovarjanje pa je mogoče le na sestankih plenarnih ustreznih sekcij Zveze trgovinskih zbornic in sporazumu z Zvezo kmetijskih zbornic in Zvezo industrijsko zbornico.

DNEVNA KRONIKA

Prvi domači stroji za obdelavo polivinila

Prvo serijo 14 strojev za izdelavo polivinila, ki so jih prvič izdelali v naši državi, so poslali te dni iz tovarne »Jugovinil« v nove tovarne v Sisku, Makarski in Zadru, kjer bodo iz polivinila delali blago za široko potrošnjo. Novi obrati za predelavo polivinila v Sisku, Zadru in Makarski bodo predelovali polivinil v glavni, cevi za nalivanja peresa in tehnične svinčnike, pletilne igle in druge gospodinjske potrebščine, obutev in razne okrasne predmete.

Tri nova brodarska podjetja

Razen Jugoslovanske linijske plovbe s sedežem na Reki in Splošne plovbe s sedežem v Kopru so začela delo še tri pomorsko-transportna podjetja. To so Prekoceanska plovba s sedežem v Kopru, Atlantska plovba s sedežem v Dubrovniku

in Tankerska plovba v Zadru. Do ustanovitve novih brodarskih podjetij je prišlo po priporočilu Zveznega izvršnega sveta o decentralizaciji naše trgovske mornarice. Izmed novih podjetij je najmočnejša Atlantska plovba, ki ima sedem velikih prekoceanskih ladij. Zadarsko podjetje Tankerska plovba ima tri ladijske cisterne za prevoz nafte in bencina.

V Makedoniji prekinjen cestni promet zaradi zametov

Zaradi snežnih zametov so morali včeraj na cestah Gostivar-Debar, Kičevo-Ohrid in Titov Veles-Prilep prekiniti cestni promet. Promet na ozko tirni prog Gostivar-Kičevo so po krajši prekinitvi danes vzpostavili, ker so številne ekipe hitro očistile progo. Ker je malone v vsej Makedoniji v zadnjih štiriindvajsetih urah snežilo, je na cestah promet otežkočen.

Izreden uspeh tovarne Pupin

NEPRIČAKOVANO CENENI PRVENEC

Prva serija radijskih aparatov Pupin 239 A po 25.000 din
Letos bodo izdelali 10.000 aparatov — Do konca meseca šeststveni Pupin 520 A

Začeli so prodajati prvo serijo radijskih aparatov Pupin 239 A. V prodajalnah bodo imeli kupci večjo izbiro, na naš trg pa prihaja nov prvenec, ki bo moral pokazati svoje sposobnosti in kot prvenec tovarne Pupin prestat »krst«. Novi radijski aparat znamke »Pupin« so se nepričakovano pojavili in cena je neprimer- no nižja od ostalih radijskih apar- atov, ki jih izdelujejo naše to- varne.

PRESENEČENJE

V izloženih oknih beograjskih prodajalnih nosijo radijski aparati ceno 25.000 din. Čeprav šele začel, je to cenjen radijski aparat. Ljudje se zelo zanimajo zanj. Ves dan prihajajo tisti, ki jih zanima kvaliteta aparata in njegova zmogljivost. Ljudje se upravičeno sprašujejo: kakšen je ta aparat? Nemara je nizka cena vplivala na zmanjšanje njegove kvalitete? Se- znanili so nas podrobneje z živ- ljenjem prvenca in njegovimi zmogljivostmi. Aparat je izdelan ve- čidel iz uvoženega materiala. Pu- pin — 239 A ima dve valovni dol- žini (kratko in srednjo) in je ši- riceven. Dolgi valovi, ki jih se- danj praktično ne uporabljajo, ni- in kvaliteta? To prepuščamo tistim, ki ga bodo uporabljali, da povedo svoje mnenje. Aparat ima šestmesečno jamstvo, kakor tudi vsi ostali aparati v naših trgo- vnah. Vendar tovarna Pupin sodi, da v nobenem primeru kvaliteta aparata ne more biti vprašanje. Tudi, da je povsem upravičeno

— glede na visoke cene drugih aparatov, da se kupci boje. Vse to pa bo izginilo, ko bodo vsi tisti, ki se zanimajo za »prvenca«, le- tega preizkusili.

SEDANJA CENA JE VISOKA

Po desetih letih obstoja prihaja Pupin prvokrat na tržišče z radijs- kimi aparati. Kolektiv ni vajen serijske proizvodnje aparatov, ta- ko da je storilnost s tem zmanj- šana. Razen tega pa izdelujejo aparate iz uvoženega materiala, ki terja večje gnotne izdatke. To sta dva činitelja, da je cena aparatov Pupin — 239 A visoka.

V kratkem je pričakovati še večje znižanje cen. Aparati bodo prodajali po 20.000 din. Od kod tako nizka cena? Odgovorili so nam tudi na to vprašanje. Kolek- tiv se je odrekel tržnemu dobičku v prid potrošniku, ker meni, da se bo s tem izboljšala kvaliteta in omogočila širša potrošnja. S takš- nim poslovanjem bo tovarna Pu- pin vplivala na tržišče in radijski aparat ne bo razkošje.

Ker je to nov izdelek, se bo to- varna prizadevala izdelati letos več desetisoč aparatov, ki jih bo- do postopoma začeli prodajati. Med razgovori z voditelji kolek- tiva smo izvedeli, da v nekaj tednih pripravljajo novo presenečenje, ki bo ponovno prijetno presenetilo potrošnike.

PUPIN 520 A

Spet nova serija radijskih apar- atov: Pupin 520 A. Ti bodo ne-

koliko večji od sedanjih, ki so že v prodaji. Veljali bodo 32.000 din. Ta šeststveni aparat bo imel štiri valovne dolžine (2 kratki, srednjo in dolgo) in magično oko. Do kon- ca januarja bo tovarna izročila v prodajo 800 teh aparatov prav ta- ko s šestmesečnim jamstvom. Ka- sneje pa bodo znižali tudi ceno aparata 520 A.

ZGODOVINA OHRIDSKEGA BISERA

20.000 bisernih ogrlic v osmih urah — Skrivnost uboj Jovana Subotića

Pravi biser je zelo težko do- biti iz bisernic v toplih morjih, kjer so lovci na bisere izpostavljeni različnim nevarnostim. Zato je tudi cena pravega bisera zelo visoka in nedostopna. Pač pa ima- mo umetne bisere, ki jih je od pravih težko razlikovati, njihova cena pa je neprimerno dostopnej- ša. Med takšne bisere sodi tudi ohridski, ki ga mnogi obiskovalci Ohrida radi kupujejo.

SKRIVNOST »RIBJEGA SREBRA«

Zgodovina ohridskega bisera je še mlada. Po prvi svetovni vojni, približno pred 30 leti, je prišel v Ohrid nekdo, ki je prvokrat zagle- dal jezero in neštete starine. Bil je Jovan Subotić. Prispel je iz Rusije, kjer se je mudil več let in kjer je med drugim zvedel za skrivnost pridobivanja »ribjega srebra« in izdelovanja umetnih biserov. V Ohridu je skušal izde- lovati ribje srebro iz drobnih ri- bic, ki jim pravijo Srbi plašice. Manjkalo pa mu je denarja, tako da je moral dolgo čuvano skriv- nost o izdelovanju biserov posre- dovati drugim.

Začel se je pogajati z bratomo Talevi, ki sta se takrat ukvarjala s trgovino s hlodi. In njima je iz- dal to skrivnost. Sklenili so po- godbo, po kateri je Subotić svoj patent o pridobivanju biserov iz ribjih plavuti prenesel na brata Talevi s tem, da bi mu plačevala določen odstotek od dobička iz trgovine z ohridskimi biseri. Mi- nilo je več let. Brata Talevi sta opustila prejšnjo trgovino, ker je bila prodaja biserov donosnejša. Trgovino sta razširila. Sčasoma sta se dokopala do lepega premo- ženja in v Ohridu sta zgradila najlepšo hišo.

UBOJ NA ŽELEZNISKI PROGI

Jovan Subotić pa je živel v čed- ladi večji bedi in jel je popivati. Ko mu je zmanjkalo denarja, je skrivnost o izdelovanju biserov odkril še dvema Ohridčanoma, ker sta ga bila brata Talevi iz- igrala. Proti njima je vložil tudi tožbo, ki mu je postala usodna.

Sodna obravnava proti brato- ma Talevi bi morala biti v Ohri- du. Jovan Subotić se je peljal iz

Skoplja, pa so ga našli ob želez- niški progi Veles—Prilep mrtve- ga. Kdo vse je bil udeležen pri tem uboju in kako so Subotića vrgli iz potniškega vlaka, še zdej ni pojasnjeno. Z njegovo smrtjo so položili »ad akta« tudi tožbo pro- ti bratomo Talevi.

Zanimivo je, da so ob zaplembi premoženja bratov Talevi l. 1947 našli v blagajni enega izmed njih tudi izvod dnevnika »Vreme«, v katerem je bil objavljen članek o skrivnostni smrti Jovana Subo- tića. Vse kaže, da sta hotela brata ohraniti spomin na moža, čigar patent sta dobro izkoristila, da sta obogatela.

KAKO NASTANE BISER

Pridobivanje »ribjega srebra« in izdelovanje bisernih ogrlic je zamotano delo. »Ribje srebro« do- bimo samo iz plašic. V Ohrid- skem jezeru pa živi osemnajst vrst rib. Plavuti teh ribic, ki jih je v Ohridskem jezeru mnogo, se lepo svetlikajo. Trebušna plavut se svetlika bolj kakor hrbtna, za- to je tudi cena bisernih ogrlic raz- lična.

Plavut odrežejo z običajnim nožem, imajo pa za to tudi po- sebne nože. Odrezano plavut po- lože v stiskalnico in jo dolgo z

NOVO STROKOVNO GLASILO

zavoda za proučevanje organiza- cije dela in varnosti pri delu

Te dni je izšla prva številka stro- kovnega časopisa Zavoda za prouč- evanje organizacije dela in varnosti pri delu LR Slovenije: »Delo in varnost«. Lani se je v naši javnosti opazilo na področju zdravstvene in zdravstveno- tehnične zaštite delovnega človeka ži- vahno in sistematično delovanje komi- sij za higiensko-tehnično zaščito pri- podjetjih in ustanov, ki se poklicno bavijo s problemi delovne varnosti, predvsem pri republikanskem Zavodu za proučevanje organizacije dela in var- nosti pri delu.

Z izdajanjem strokovnega glasila se bo delo na tem področju še pogo- bilo, kar se vključuje v to splošno družbeno dejavnost tudi proučevanje znanstvene organizacije in produktiv- nosti dela. »Delo in varnost« je edini časopis te vrste v FLRJ. Z prva šte- vilka prinaša zanimivo gradivo: stro- kovno analizo kolektivne nesreče v Dobličah, problematiko higiensko- tehnične zaštite v naših največjih go- spodarskih organizacijah (Zelezarna Ravne, Metalna Maribor), iz prakse inšpekcije dela, o mednarodnem so- delovanju na področju produktivnosti dela, industrijski psihologiji in var- stveni vzgoji, o domači proizvodnji osebnih zaščitnih sredstev in dr.

»Delo in varnost« izhaja mesečno; letna naročnina znaša 420 din. Gospo- darske organizacije, sindikalne po- družnice, strokovne šole in ostale vzgojne ustanove naj črpa koristne pobude iz vsebine obveščevalca in svetovalca o vprašanih preventivne zaštite in smotne organizacije dela.

največjo naglico izpirajo, tako da dobe gosto tekočino, imenovano »ribje srebro«, ki lahko dolgo sto- ji v steklenicah. Strokovnjaki pravi- jo, da je moč dobiti ribje srebro tudi v prahu, ki ga je lažje hra- niti in prevažati. Pravijo tudi, da je moč dobiti iz tone plašic pribli-žno 5 kg »ribjega srebra«. V Ohrid- skem jezeru pa ujamejo od de- cembra do aprila, kolikor traja lov na to vrsto rib, kakih 100 ton plašic, kar pomeni, da bi lahko pridobili ob dobri organizaciji let- no približno 300 kg »ribjega sre- bra«. Povpraševanje po njem je v industriji zelo veliko in temu pri- merja je tudi cena. Važno je pri- tem omeniti, da se s tem, da po- režemo ribam plavuti, njihova vrednost za prehrano ne zmanjša. Delo v zvezi s pridobivanjem bi- sernih ogrlic pa s tem še ni konč- ano. Delo se šele začne, ker tako pridobljenega ribjega srebra ne moremo neposredno uporabiti za mazanje zrn za ogrlice.

NA DESETISOČE »BISERNIH OGRLIC« DNEVNO

Pred uporabo pomešajo to go- sto tekočino z več vrstami lakov in tako dobe srebrno ribjo emul- zijo, s katero namažejo zrna raz- nih velikosti in oblik. Ko se po- suše, jih nanizajo v biserne ogr- lice. Kakšne lake uporabljajo, je skrivnost, ki jo Ohridčani ljubo- sumno čuvajo, saj sloni na nji delo novega podjetja, ki bo zapo- slilo do 150 delavcev. Seveda je spretnost izdelovanja biserov prav v tem mazanju.

Do leta 1946 je bilo izdelova- nje biserov iz ribjega srebra, ki jih prodajajo pod imenom »ohrid- ski biseri«, v rokah zasebnikov.

Nekateri ljudje se še zdaj ukla- jajo s tem. Tisto leto pa je po- jetje za ribarstvo ustanovilo in se- ben obrat za izdelovanje bis- rov. V njem je bilo zaposlenih delavk, ki so izdelovale bisere več mesecev v letu. Pa tudi v po- jetju so izdelovali bisere na pri- mitivnih način. Zrna so uvažali iz tujine, jih nanizali na nitke s krtačko namazali s srebrno p- jo emulzijo. Lani jeseni pa su- ustanovili v Ohridu posebno po- jetje za izdelovanje biserov in s- klane galanterije. V njem je or- ganizirano tako, da izdela delavka v osmih urah namo- štiri do pet ogrlic, kakor prej- tisoč bisernih ogrlic.

Golub Cakulec

SVET
FILOZOFSKE FAKULTETE
V BEOGRADU

razpisuje

NATEČAJ ZA SREDNJEŠOLSKO PROFESORJE

in sicer za predmete:
— zgodovina slovenske knji-
ževnosti;
— angleški jezik s književ-
nostjo in
— etnologijo.

Prijave s potrebnimi dok-
menti pošljite sekretariatu fa-
kultete, Studentski trg 1.

Iz sekretariata filozofske
fakultete v Beogradu

Ta teden na ljubljanskem sodišču

Večje razprave tega tedna se bodo začele z zgodbo, podobno slabemu kriminalnemu filmu. V torek se bo znašel pred sodniki bivši direktor Milske industrije iz Ljubljane, Miroslav Lipuš. Obtožen je, da je svojemu svaku na- pisal anonimno grozljivo pismo, da mu mora v trafikah ob Tromostovju pustiti 100.000 din, sicer bo izdal organom javne varnosti njegova kazenska dejanja. Li- pušev svaki se ni pustil izsiljevati, ampak je vse prijavil organom javne var- nosti, v trafikah pa je pustil zavol, poln starih cunj. Ko je Lipuš zavol prevzel, je že tudi padel v roke milicnikom.

Temu izsiljevalcu se bo v sredo pridružil še drugi, 27-letni Ferdinand Moik, ki je baje izsiljeval upravnik kmetijske zadruge v Logatcu. Tudi njega so potakali organi javne varno- sti na mestu, kjer bi moral s. K. pre- dati zahtevani denar in pisalni strol. Moik je bil že leta 1949 kaznovan na šest let strogega zapora zaradi kazni- vega delanja proti državi in ljudstvu, med vojno pa je bil pri domobranci.

V sredo se bo za govarjala Julij Leban in Valentin Koderman. Prvi je že bil zaradi kraje trikrat predkazno- van, sedaj pa sta se s Kodermanom združila in sta kradla kolesa v Ljub-

ljani in okolici. Nakradla sta pet k- v vrednosti 120.000 dinarjev, poleg- sta obtožena še drugih tatvin. Za- tožni klopi se jima bodo pridruživ- li vili nakupovalci teh ukradenih ri- z. S. z Visokega ima komaj na- vendar je že stopil na pot krimi- nalizma. Obtožena je, da je ukradla svojo- kinji denar in razne druge pred- mete. Pred istim senatom se bo zagov- 20-letni D. K. iz Trčica, ker se je- član prostovoljnega gasilskega dru- hotel izkazati pri gašenju požara, pridružit nagrado; v ta namen sam dvakrat zamenjal požar. To de- je sprva priznal, pozneje pa ga je- tajiti.

Stari znanec sodišč in zaporo- gen Oblak, se bo v četrtek znova- šel pred okroglim sodiščem. Se- 2. oktobra je prišel iz zapora, 1. to- bra se je zglasil pri H. J. in se je- za organa notranje uprave. Iz re- torbice ji je izmaknil 9000 dinar- Tožilstvo se opira na izpovedi o- s- vanke.

Končno bo v soboto obrav- proti Francu Bizjaku, bivšemu up- niku Cevljarske zadruge v Beogr- Obtožen je, da je zaradi njegove- lomarnosti zadruge utrpela 134.382- narjev primanjkljaja.

Cene na mariborskem trgu so se ustahle

Cene nekaterih kmetijskih pridelkov so se ustahle ali celo padajo, kar je nekoliko neobičajno za ta čas, ko bi ob normalnih pogojih morale počasi nara- štati. Čeprav je v glavni odkupni sezoni cena zimskega jabolka hitro narasla in je v nekaterih krajih dosegla 25 din za kilogram, mariborske trgovine z živili prodajajo lepa jabolka po 30 din, v Za- družni tržnici pa nekoliko slabša celo po 25 din kilogram. Na Vodnikovem trgu nudijo jabolka celo po 16 do 20 din kilogram. Prodajajo jih gospositna trgovska podjetja, ki pri prevzemanju sadja od zadržur niso dovolj strogo oco- njevala kakovosti in so z boljšim ku- pila tudi slabše, ali se jim je sadje obtožilo pri prevozu. Tako sadje pro- dajajo večkrat pod nakupno ceno. Ob lepem vremenu pripeljejo na mariborski trg mnogo sadja okoliški sadjarji, ki so prej čakali visjo ceno. Zadnje dni pri- stiskajo z njim na trg in čakajo na tržnici s polnimi zaboji čez polden, ko samo še redki potrošniki zaidejo tja. Podoba je namreč, da cena sadja ne bo tako kmalu višja, saj je kmetijska za- druga Slovenska Bistrica objavila, da prodaja lepo zimsko sadje po 16 din kilo- gram. Tudi nekatere druge zadržure ima-

jo večje zaloge sadja, ki bi ga rado prodale čimprej, ker nimajo ustreznih skladišč. To so take zadržure, ki niso nameravale vključiti sadja za zimo; ostalo jim je le zaradi tega, ker jih gospositna podjetja niso pravočasno obvestila, da ne morejo prevzeti več sadja. Precej sadja je ostalo tudi pri sadjarjih, ker se je odkup prehitro ustavil.

Tudi pri krompirju se je cena usta- lila. V mariborskih trgovinah ga pro- dajajo po 16 din kilogram, kmetje, ki ga pripeljejo na trg, pa še ceneje. Ra- čunajo, da imajo kmetje še mnogo krom- pirja, ki bi ga prodali, če bi našli kup- ce. Sedaj ne čakajo več na visoko ceno. V Pomurju, kjer je tudi mnogo krom- pirja, cena že pada. V Murski Soboti se dobi krompir v trgovini že po 12 din, čeprav so nekaj časa plačevali zanj to- liko pridelovalcem.

Podobno je s ceno zelja. Zelje v glavah je še vedno po 15 din kilo- gram. Kislo zelje pa se je zadnje dni v nekaterih trgovinah v Mariboru poceni- lo na 36 din kilogram, v drugih pa je še po 50 din, kakor je bilo v decembru. Sedaj je kislo zelje skoraj za polovico cenejše, kakor je bilo lani ob tem času, ko so ga prodajali po 60 do 80 din.

Cebula je imela že v jeseni precej visoko ceno, ki pa pozneje ni mnogo porasla. V Zadržni tržnici jo prodajajo še vedno po 35 din, na tržnici na Vod- nikovem trgu pa čebulo slabše kakovosti celo po 22 din kilogram. Zadnji čas pri- stikajo na mariborski trg tudi pridelo- valci čebule, ki je nudijo zelo poceni celo po ulicah in hišah. Ker je ne pro- dajajo po teži, pa cene ni moč točno primerjati.

Ker tudi cena druge povrtnine ni pre- visoka — v mnogih primerih nižja, kot je bila lani ob tem času — je podoba, da se tržišče normalizira. — P.

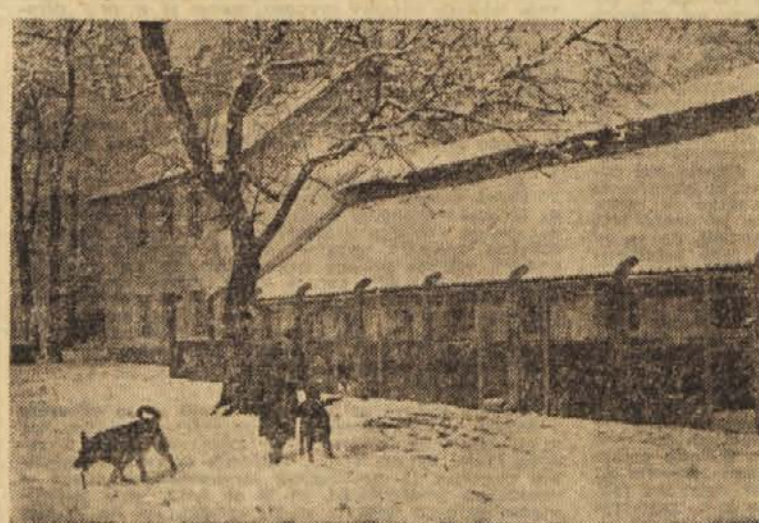
Iz Ptujja

V četrtek, 5. t. m., so se sestali živinorejci, poljedelci ter vinogradni- ški in sadjarski pododbor za pripravo kmetijskega dela gospodarske razstave, ki bo v Ptujju najbrž od 25. avgusta do 15. septembra letos. Pododbori bodo iz- delali podrobne načrte za razstavo in kmetijski festival, ki bo ob istem času. Nameravajo prirediti tudi tekmovanje z kmetijsko mehanizacijo v republiknem obsegu.

Vodilč slepih

V Klečah pri Ljubljani so nedavno ustanovili posebno šolo za pse-vodilčeslepih. Centralni odbor Zveze slepih Jugoslavije, ki je šolo ustanovil, skuša tudi s tem čimbolj olajšati življenje našim slepih. (V Jugoslaviji je 12 tisoč slepih, na vsem svetu pa 6 mil- lionov.) Na sliki: poslopje v Klečah, kjer vežbajo slepe in pse- vodilčes. Sedaj delajo prve poskuse, spomlad pa bodo odprli več tečajev.

Solo vodi ga. Ana Aur iz Züricha, ena izmed najboljših tovrstnih čitateljic na svetu. V Ljubljano je prišla za eno leto na lastne troške. S svojim psom nam je o ljubljanskih ulicah prikazala, kako je mogoče voditi slepega.

Slepi zaradi slabe orientacije in prometnih nevarnosti skoraj ne more na cesto brez spremstva. Dober pes-vodilč pa se lahko nauči 15 do 20 naslovov, kamo vodi svojega gospodarja, n. pr. v službo, domov, k brivcu itd.

Razen osnovne dresure mora pes voditi svojega gospodarja mimo vseh nevarnosti cestnega prometa. Na sliki: pes se prežkanja ceste ustavi pred avtomobilom in nadaljuje pot š- ko je cesta prosta. Za učenje tega je potreben poseben pro- z zaprekami, ki ga bodo napravili v Klečah, da se bodo psi nau- v izogibanju nevarnostim in lahko prevzeli popolno odgovor- za svojega slepega gospodarja.

DNEVNE NOVICE

PUTNIK SLOVENIJA

Putnik Slovenija organizira štirnedenišni izlet v München od 25. do 28. februarja 1956. Prijave sprejemajo vse poslovalnice Putnik Slovenija do vključno 6. februarja 1956. Zahtevajte božične programe potovanja v najbližje poslovalnice Putnik Slovenija.

Putnik Slovenija organizira petdnevni avtobusni izlet v Corino d'Ampezzo ob VII. zimski olimpiadi. Prijave sprejemajo vse poslovalnice Putnik Slovenija do 10. januarja 1956.

Putnik Slovenija priporoča delovnim kolektivom, množičnim organizacijam in šolam, da se za avtobusne prevoze poslužujejo udobnih, ozvoženih turističnih avtobusov. Prevoze z lastnimi avtobusi izvršujemo po najnižjih cenah. S Putnikovi avtobusi potujete hitro, varno in udobno!

SREČKA JUGOSLOVANSKE LOTERIJE PO NOvem PLANU JE TUDI PRIMERNO NOVOLETNO DARILLO

Ce veliko stojš, ali mnogo hodiš, uporabljaj osvežujočo kopal z »Jela« soljo. Polizkusi in povej drugim, da je »Jela« sol odlična.

KONCERTI

Koncert Ladislava Palfiya, napovedan za noč, je preložen, ker je koncertant obolel.

Duo Olga in Marija Mihalovič koncertira jutri, v torek, izven abonmaja. Spored obsega dela Beethovna, Mozarta, Schopana in Fauréja.

Vstopnice pri blagajni filharmonije, za abonente popust.

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

Ponedeljek, 9. jan. ob 20: Machiavelli: »Mandragola«. Abonma S.

Torek, 10. jan.: Zaprt.

Sreda, 11. jan. ob 20: Shakespeare: »Henrik IV.«. Abonma C.

Četrtek, 12. jan. ob 20: Shakespeare: »Henrik IV.«. Abonma K.

Petek, 13. jan.: Zaprt.

Sobota, 14. jan. ob 15.30: Golia: »Jurček«. Zaključena predstava za VI. letnik gimnazije v Ljubljani.

Ob 20: Shakespeare: »Henrik IV.«. Abonma A.

ZANIMAJTE SE ZA NOV PLAN JUGOSLOVANSKE LOTERIJE — ZAHTEVAJTE PROSPEKTE

OPERA

Ponedeljek, 9. jan.: Zaprt.

Torek, 10. jan. ob 19.30: Massenet: »Manon«. Abonma red F.

Sreda, 11. jan. ob 19.30: Mozart: »Figarova svatba«. Abonma red G.

Četrtek, 12. jan. ob 19.30: Musorgski: »Hovansčina«. Abonma red E.

SENTJAKOBKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom

Sreda, 11. jan. ob 20: G. Senčič: »Logarimci in ljubezni, veseloliga«.

Izven.

Četrtek, 12. jan. ob 20: Fodor: »Uspavanka«, veseloliga. Red B. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sobota, 14. jan. ob 20: L. Fodor: »Uspavanka«, veseloliga. Izven.

Prodaja vstopnic v Mestnem domu od torka dalje, rezerviranje tel. št. 32-860. Abonente reda B opozarjamo, da imajo v četrtek, 12. jan., ob 20 predstavo Fodorjeve zabavne in duhovite veselolige »Uspavanka«.

V NOvem LETU NOV PLAN JUGOSLOVANSKE LOTERIJE — SREČKE SO ŽE V PRODAJI

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Marionete

Levstikov (Sentjakobski) trg

Torek, 10. jan. ob 17: Pengov-Simončič: »Zlata ribica«.

Prodaja vstopnic od 10 do 12 na upravi Mestnega lutkovnega gledališča, Resljeva c. 28, tel. št. 32-020 in pol ure pred predstavo pri gledališki blagajni.

Ročne lutke

Resljeva cesta 28

Ponedeljek, 9. jan. ob 15 in 17: Gostovanje v Železnikih.

POJASNILA O NOvem PLANU JUGOSLOVANSKE LOTERIJE DOBITE PRI PRODAJALCIH SREČKE, NA POŠTAH IN PRI SVOJEM PISMONOŠI

189.018 DOBITKOV V SKUPNI VREDNOSTI 93.800.000 DIN BO IZZREBANIH PO NOvem PLANU JUGOSLOVANSKE LOTERIJE ŽE DNE 10. JANUARJA

RADIO LJUBLJANA

Spored za ponedeljek, 9. januarja.

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.00—6.20 Dobro jutro, dragi poslušalci (pester glasbeni spored) — 6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 6.23 Reklame — 6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo — 7.10—7.30 Zabavne melodije — 11.00 Radijski koledar — 11.05 Za solarje — 12.05 Ljubež: Leseni ptič (pravljica v verzih) 11.40 Orkestralni spored — 12.30 Kmetijski nasveti — Vera Pantič: Kolone — 12.40 Koncertni valčki — 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.30 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Za solarje: Carjev slon (priredba Pina Votova) — 14.35 Zeleni ste — poslušajte! — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 Se pomnite, tovariši...? Vlado Habjan: Osankarica — slovenske Termopile — 15.45 Partizanske pesmi — 16.00 Zdravstveni nasveti — 16.10 Z našimi solisti in skladatelji — 17.30 Zabavna in plesna glasba, vmes reklame — 18.00

ŽREBANJI PO NOvem PLANU JUGOSLOVANSKE LOTERIJE BOSTA VSAKEGA 10. IN 25. V MESECU KOT DOSLEJ

TUDI MILIJON DINARJEV LAHO ZADENETE NA SREČKO JL PRI VSAKO-KRATNEM ŽREBANJU

Radjska univerza — Anton Ramovš: O davnih vulkanih na Slovenskem — 13.15 Pesmi in arie Jakova Gotovca — 18.33 Tečaj angleškega jezika — I. lekcija — 18.50 Poje Doris Day — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Kulturni pregled — 20.15 Simfonični koncert RL — 22.15—23.00 Komorni koncert (UKV program) — 22.15—23.00 Domači ansambli v plesnem ritmu — 23.00—24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (prenos iz Zagreba)

DROBNI OGLASI

VEČ KOVINOŠTRUGARJEV dobi takoj službo v tovarni »Indos«, Ljubljana, Moste, Ob železnici. 41

PRODAJAMO NOVODOŠLE PISALNE STROJE IZ UVOZA PROIZVODNJE »ZBROJOVKA«

CONSUL STANDARD 305.000 DINARJEV
CONSUL PORTABLE 160.000 DINARJEV

TRGOVINA NA DROBNO UŽIVA POSEBEN RABAT

»ČELIK«

TRGOVINA S KOVINSKIMI IN TEHNIČNIMI POTREBŠČINAMI NA DEBELO SARAJEVO — VASE MISKINA ULICA 24

TELEFONA: 40-05 IN 21-25

218

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA
Ponedeljek, 9. jan. lekarna »Pri gradu«, Partizanska c. 1.

KINO

PARTIZAN: amer. barvni film »Karnaval v Teksasu«.

UDARNIK: ameriški film »Da zora ne svane«.

POBREZJE: ameriški film »Blago Kalifa«.

STUDENCI: ameriški film »Po treh temnih ulicah«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Ponedeljek, 9. jan.: Zaprt.

Torek, 10. jan. ob 19.30: Lorca: »Marilana Pineda«. Red A.

PRI VSAKEM ŽREBANJU JUGOSLOVANSKE LOTERIJE JE GLAVNA PREMIJA 1.000.000

CELJSKE VESTI

Torek, 10. jan. ob 20: R. Marinkovič: »Glorija«. Izven.

Sreda, 11. jan. ob 19.30: R. Marinkovič: »Glorija«. Gostovanje v Volniku.

Petek, 13. jan. ob 18: R. Marinkovič: »Glorija«. III. srednješolski abonma

Nedelja, 15. jan. ob 14: G. Axelrod: »Sedem let skomina«. Gostovanje v Topolšici.

ŽE 10. JANUARJA BO PRVO ŽREBANJE PO NOvem PLANU JUGOSLOVANSKE LOTERIJE — ZAHTEVAJTE PROSPEKT

GO-KO TABLETE

neprijeten vonj.

PODJETJE

»SOKO« - MOSTAR

POTREBUJE:

- STROJNE INŽENIRJE
- STROJNE- IN ELEKTROTEHNIKE
- LETALSKE KLEPARJE
- LETALSKE MEHANIKE
- LETALSKE MOTORISTE

Plača po tarifnem pravilniku.

Samska stanovanja zagotovljena v domu podjetja.

Visokokvalificiranim delavcem in uslužbencem bodo podeljena družinska stanovanja po medsebojnem dogovoru.

Reflektanti naj pošljejo svoje poročbe z obširnimi življenjepisom in opisom službovanja personalnemu oddelku podjetja do 10. januarja 1956.

Ponudbe, ki jih bomo prejeli po tem roku, ne bomo upoštevali.

199

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

»KINO VIČ«

Ameriški barvni film

»NEŽNA PESEM«

Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje.

KINO »UNION«

Premiera angleškega barvnega filma

»Škrlatna ravnina«

Brez tednika. Predstavi ob 15 in 17. Zadnji dve predstavi odpadeta. V glavni vlogi Gregory Peck in Win Min Than. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«: amer. barvni film »Ujetnik dvorca Zende«. Tednik: F. N. št. 1. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi: Stewart Granger.

KINO »SLOGA«: amer. barvni film »Eeg iz trdnjave«. Tednik. Predstavi samo ob 10 in 15. Ob 17, 19 in 21 premiera italijanskega filma »Oprostite mi«. V glavni vlogi: Raf Valone in Antonela Luardi.

Predprodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9.30 do 11 ter od 14 dalje, za matinejo pa od 9 dalje.

KINO »SOCA«: amer. barvni film »Nežna pesem«. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic samo od 14 dalje.

KINO »ŠIŠKA«

italijanski film

»Za spuščeni zavesami«

V glavni vlogi Eleonora Rossi Drago in Massimo Girotti. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

italijanski film

»Za spuščeni zavesami«

V glavni vlogi: Eleonora Rossi Drago, Massimo Girotti. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 ure dalje.

OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA CELJE

RAZPISUJE

naslednja delovna mesta za:

DVA FINANČNA INSTRUKTORJA

Pogoji: dokončana srednja ekonomska šola ali njej sorodna šola in vsaj 2 leti knjigovodske prakse, ali nepopolna srednja šola in najmanj 5 let knjigovodske prakse;

EKONOMISTA

Pogoji: dokončana ekonomska fakulteta in najmanj 2 leti prakse v gospodarstvu;

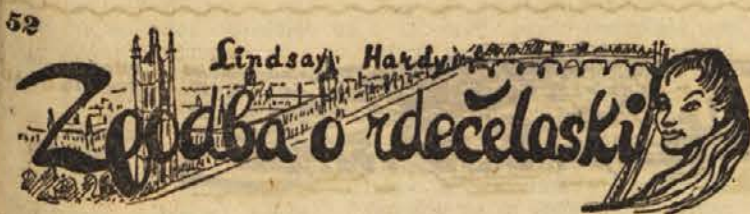
BLAGAJNIKA ali blagajničarko

ki je sposoben voditi tudi personalne posle, obvlada pisalni stroj, stenografija je sicer zaželen, ni pa pogoj.

Pogoji: dokončana srednja ekonomska šola in vsaj eno leto prakse v knjigovodstvu oziroma blagajni, ali nepopolna srednja šola in vsaj 3 leta knjigovodske oziroma blagajniške prakse.

Nastop službe takoj. — Prejemki po veljavnih predpisih za uslužbence zadržnih zvez.

51

»Če ne bodo prišli prej, preden bo odpeljal rešilni avtomobil, ste lahko prepričani, da bodo že čakali v bolnišnici.«

»Zberite vse vaše ljudi skupaj s tistim, ki je še v vodi, jaz bom poskrbel za ostale.«

»Bolje je, da greste z njimi. Novinarji bodo jeli oblegati zdravnico, brž ko bo prestopila prag bolnišnice.«

»Potem bo bolje, če greste z mano, da bi jih zadržali.«

Ljudje na bregu so začeli vleči vrvi. Zagledala sta nosila, na katerih je ležal Peter Ridgeway z obrazom navzdol, iz hrbta pa mu je gledal držaj noža. Keen in ostali so napravili prostor, da bi lahko nosila potisnili v reševalni avtomobil. Sofer je vžgal motor, zdravnica pa se je usedla k Ridgewayu.

Reševalni avtomobil je naglo povečal hitrost, sirena nad soferjevo kabino pa je preglušljivo tulila, plašč galebe nad vodo. Keen je vozil tik za reševalnim avtomobilom.

Oba avtomobila sta se istočasno ustavila pred bolnišnico. Zvočnik na pisalni mizi dr. Marlowe se je oglašil:

»Dr. Green, dr. Lawrence in osebje reševalnega avtomobila ter operacijske dvorane bodo čez pet minut v vaši pisarni.«

»Hvala,« je odvrnila zdravnica in izključila zvočnik.

»Čudim se,« je spregovoril Keen, »kako je mogel Ridgeway ostati pri življenju.«

»Se spoznate kaj na medicino?« je vprašala zdravnica.

»Ne.«

»Rečem vam lahko samo, da je njegovo stanje kritično.«

»Bo ostal živ?«

»Dvomim, močno dvomim. Nož ga je zadel dokaj visoko. Konica je zadela ob rebro, pri tem pa spremenila smer, tako da se ni zaril v srce, pač pa je ranil pljuča... Glejte, tule,« je rekla zdravnica, naglo vstala in pokazala neko mesto na sliki anatomskega preseka človeškega telesa.

»Nikakor pa mi ne gre v glavo, da ni utonil, saj je bil vendar debelo uro v vodi.«

»Ko je padel v vodo, je bil prav gotovo pri zavesti. Sami ste videli, da se je zavlekel med dva stebra in pod prečne tramove. Imel pa je veliko srečo, da so ga sploh opazili. Iz vode je gledala namreč samo njegova glava. Veliko časa smo potrebovali, preden smo ga spravili iz vode. Ker mu je v hrbtu tičal nož, ga nismo mogli kratko malo izvleči na suho.«

»Je zdaj pri zavesti?« je vprašal Keen.

»Ni, seveda ni. Saj je sploh čudno, da je ostal živ.«

»Je kaj upanja na ozdravljenje?«

»Dejansko ni niti trohice upanja,« je odvrnila zdravnica.

»Kako bi rekel,« je počasi povzel Keen, »če ni niti kanca upanja, da bo to preživel, če že mora umreti — ali bi lahko kaj ukrenili, da bi se pred smrtjo vsaj za nekaj hipov ovedel?«

»To se pravi,« je rekla zdravnica, »da vam sploh ni mar, ali bomo zavožljali vas spravili Ridgeway na oni svet, samo če bomo dosegli, da vam bo pred tem nekaj povedal!«

»Toda, saj ste sami rekli...«

»Mi nismo čarovniki, gospod Keen.«

Keen je začutil, da mu je v obraz planila kri.

»Bodite prepričani, da tudi meni ni prav nič prijetno pri srečanju, ko vidim, da se Peter Ridgeway bori s smrtjo.«

Frayne je zakajšal, nato pa rekel:

»Major Keen je v težavnem položaju.«

»To se me ne tiče,« je odvrnila zdravnica.

Nekdo je potrkal na vrata. Zdravnica je rekla, naj vstopi. V sobo je prišlo šest moških in deklet v bolničarski uniformi.

»So to vsi?« je vprašal Keen.

»Če bi jih bilo več, bi jih bilo več tu,« je odgovorila zdravnica.

»Želel bi, da bi razumeli tole: kar vam bom rekel, je nadvse važno,« je spregovoril Keen. »Moža, ki ste ga prej rešili iz vode, je ubil zločince, katerega skušamo na vse kriplje dobiti v roke. Kolikor nam je znano, je doslej ubil že štiri ljudi. Če ga ne bomo ujeli, bo prav gotovo ubil še koga. Sodimo, da je zanj sila pomembno spraviti Petra Ridgewayja s poti; če ho, da je Ridgeway živ, namreč ne bo storil nekaterih stvari. Mi želimo, da bi mislil, da lahko stori tisto, kar namerava, želimo, da bi se pokazal in zato smo novinarjem rekli, da je Ridgeway mrtev. Vi ste razen policije edini, ki veste, da Ridgeway še živi. Nihče od vas ne sme nikomur o tem povedati niti besedice.«

»Ste razumeli, kar vam je rekel major Keen?« je vprašala zdravnica.

Pokimali so z glavo in zatrdili, da so razumeli.

Keen jim je še rekel, da je docela prepričan o tem, da ne bodo nikomur žrnili o tej zadevi. Zahvalil se jim je. Potlej je bolniško osebje zapustilo sobo.

Drobne ZANIMIVOSTI

ČESNA RASTE IZ KOLIBE. Zakonec Harris iz Kirklanda v ZDA imata kolibo, iz katere raste česnja. Ko sta jo gradila, so jima je zdelo škoda, da lepega drevesa. Zato sta ga pustila rasti. Zdaj uporabljata spodnji del za obešalniki, nad streho pa raste krošnja in na njej vsako leto rože česnje.

ČEKOVNE KNJIZICE ZA LEVICARJE. Neka newyorská banka je izdala čekovne knjizice za levicarje. Formulirji čekov so pritrjeni na desnem robu tako, da jih je lahko z levico zapogniti in iztrgati.

KOBRA V DVIGALU. Lahko si mislimo grozo neke žene, ki se je v Port Elizabethu (Južna Afrika) peljala z dvigalom sama v šesto nadstropje velikega trgovskega doma. Šele ko se je dvigalo že dvigalo, je opazila v njem kobro. Takoj je pritisnila na signalni gumb in izstopila. Kača, pa se je sikajoč zvitela za njo, dokler je ni neki uslužbenec ubil.

VELIKANSKI AKVAMARIN SO NASLI. V brazilskem zveznem mestu Minas Geraes so našli blizu 16 kg težak akvamarin. Cenilo ga na dobrih 400.000 dolarjev. Gre za največji akvamarin na svetu.

TIHOTAPSTVO VZIGALNI-KOV. Italijanski cariniki so našli na Brennerju pod taponiranim sedežem nekega železnikarskega vagona nad 2000 ben. evrovih vzglavnikov. Vlak je prihajal iz Avstrije. Nekega osumljenega potnika so aretirali.

Mesto in dežela: Moskva je shajališče prebivalcev vseh republik Sovjetske zveze. Na sliki: V ospredju vidimo Kirkize z njihovimi značilnimi kučmam!

Za evropsko sodelovanje na področju jedrske energije

Kaj pravi tehnični odbor Evropskega gospodarskega sveta, v katerem je vključenih 16 dežel

Tehnični odbor organizacije za gospodarsko sodelovanje Evrope (»Evropski gospodarski svet« — OEEC), ki ji pripada 16 dežel, je objavil študijsko poročilo, v katerem priporoča evropskim deželam, naj v uporabi jedrske energije tesno sodelujejo. Odbor izraža prepričanje, da je nujno potrebna kakršnakoli oblika evropskega sodelovanja zaradi velikih tehničnih in finančnih naporov, ki jih zahteva razvoj jedrske energije.

Poročilo opozarja na veliko zamaščenost in stroške za velike tovarne, ki so potrebni, da bi na pr. izločili atomsko gorivo uran 235 iz naravnega urana. Poročilo ugotavlja, da je moč zgraditi takšne naprave hitreje in da obratujejo bolj racionalno, če jih zgradi več dežel skupaj in če je njihova proizvodnja obsejnejša. Tako bi na tem področju sodelujoče države lažje prevzele tudi finančno nevarnost, ki tiči v izgradnji neizkušenih atomskih elektrarn. To bi omogočilo po mnenju tehničnega odbora OEEC v Evropi enako raznolikost preizkušanja različnih metod pridobivanja jedrske energije kakor v Ameriki.

Poročilo ugotavlja, da je znašal evropski proračun za jedrsko energijo v letu 1955 samo 300 milijonov dolarjev in da je večino denarja prispevala Anglija, vtem

ko je znašal ameriški proračun dve milijardi dolarjev. Ni pa daleč čas, ko bo jedrska energija za mnoge evropske dežele odločilnega pomena. Celo dežele, ki imajo še neizkoriščene vodne sile, morajo nujno razmišljati o novih poteh, če hočejo zadovoljiti naraščajoče potrebe po električni energiji.

Iz razprav s predstavniki v Evropskem gospodarskem svetu včlanjenih držav je tehnični odbor povzel, da se mnoge dežele zelo zanimajo za mednarodno sodelovanje na področju jedrske energije. Zato odbor predlaga OEEC, naj upošteva dve telesi:

Na igrišču v Liverpoolu so se zbrali otroci mnogih narodnosti. Na sliki vidimo Kitajca (levo), Angleža, Afrikanca in Arabca. Podobne slike lahko vidite v mnogih angleških mestih. To so v glavnem otroci, ki so prišli študirat ali pa so se tukaj za stalno naselili s svojimi starši.

Bavarski alpinisti na Himalaji

Prilezali so na vrh 11 himalajskih gorskih velikanov

Lepo zagoreli so se vrnili zadnje dni starega leta iz Azije v München štirje člani alpinistične odprave, ki je pod vodstvom Heinza Steinmetza naskakovala himalajske vrhove. Razen 7525 m

visokega himalajskega orjaka Annapurna in 7009 m visokega Kang Guru so nemški alpinisti prvi prilezali na vrh šestih 6000 in treh 5000 m visokih himalajskih vrhov. Več mesecev so morali kljubovati ne le strmim stenam, ledu in plazovom, marveč delno tudi zelo nezdruvemu podnebj.

S seboj so prinesli kakih 11.000 fotografij in nad 3700 metuljev. Mnogo vedo povedati o čudnem kraljestvu Nepal ob južnem vznožju Himalaje.

V kraljestvu himalajskih vrhov so se nemški alpinisti zaman ozirali po »strašnem snežnem možu«, čigar sledove so baje opazili že mnogi alpinisti. Pač pa so doživeli mnogo zanimivih srečanj z gostoljubnimi domačini in slovečim Serpom Tensingom, ki je skupaj s Hillaryjem prilezal na vrh Mount Everest. Srečali so tudi argentinsko odpravo, namenjeno na Daulaghi.

umetni satelit zgradili in izstrelili v vesoljstvo.

V poročilu je nadalje rečeno, da so sovjetski znanstveniki že izstrelili visoko nad Zemljo z raketa mi več psov in opic. Vse živali so nepoškodovane padle nazaj na Zemljo. Z instrumenti in takšnimi raketa mi so dobili tudi važne podatke o najvišjih zračnih plasteh. Te izkušnje in dognanja jim bodo dobrodošla, ko bodo izstrelili v vesoljstvo umetni satelit.

Sovietske priprave za izstrelitev umetnega satelita

Ni izključeno, da bodo sovjetski znanstveniki v tem oziru prehiteli ameriške

Londonski »Daily Worker« je ondan priobčil vest svojega moskovskega dopisnika, da bodo lahko sovjetski znanstveniki že letos izstrelili v vesoljstvo umetni satelit.

ZA DOBRO VOLJO

»Kar sem pridil, fantek, pa ti bom pomagala vstati.«

»Sram te bodi, že spet si prikolovratil šele proti jutru domov, že spet si bil natreskan...«
»Pusti me no spati, danes je nedelja in do večera bo še dovolj časa, da mi poveš vse, kar se je nakopilo v tvojem ljubečem srcu.«

Zlato iz Peruja

Predsednik umetnostnega muzeja v Montrealu in newyorskí zbiralec umetnin John Wise sta ondan pregledovala nedavno odkriti podzemeljski rov pod hišami starega mesta Paname. Ljudje pripovedujejo, da gre za dohod k velikemu zakladu zlata in srebra. Zakopali so ga na tem mestu baje, ko so vladali na področju Paname Spanci. Prevozi zlata iz Peruja so šli takrat čisto prek Paname. Kurator panamskega umetnostnega muzeja Pereira pa ni hotel ničesar izjaviti o morebitni najdbi zakopanega zaklada. Zaklad so odkopavali pod zaščito mnogih policijskih uradnikov, ki so morali sproti odganjati radovedneže. Polovica zaklada bi pripadla Panami. Doslej so naleteli delavci samo na kamnitne podboje vrat in na človeško lobanjo. Železnih vrat, ki jih je baje odkril prej pod zemljo neki delavec, niso mogli najti.

SKOZI SNEG IN VIHAR

16. Nedaleč stran se je opotekal skozi snog drug človek. Tudi ta je bil strašno utrujen. V mehkem snegu se mu je globoko udralo. Zaganjal se je naprej, pa spet obstal in lovil sapo. Z obraza mu je v curkih lila pot. »Ne smem se ustaviti, je zahropel. »Ne smem stati. Samo dokler se gibljem, sem živ. Kakor hitro se neham gibati, bom zmrznil!« Stisnil je zobe in se znova zagnal naprej.

17. »Kaj pa je to?« se je zavzel in obstal. Pred njim je čepela v snegu drobna punčka; glavo je imela naslonjeno na kolena, ramena so se komaj zaznavno dvigala in padala. »Saj še diha!« je ugotovil neznanec in jo dvignil. »Hej, ti! Ne smeš spati v snogu. Zmrznla boš!« Mojca je za trenutek odprla oči, toda veko so ji takoj spet zlezle nazaj. »Samo malo počivam, je zamrmrala.

18. »Popolnoma izžrpana je,« je dejal neznanec sam zase. »Kdo ve, koliko časa je taval po snegu.« Poprijel jo je krepkeje in z novimi močmi zakoračil v snog. Opo-tokal se jo, se pogrezal v zameto in se z divjo odločnostjo kopal iz nje. Mora priti do mesta. Mora! Ne sme obtožiti v snogu. Poklicati mora pomoč. In rešiti mora tudi drobno dokletce, ki je mirno spalo na njegovih rokah.

CIRIL KOSMAČ:

Odlomek iz gradiva za roman

Sredi vasi

»Martin, tako govorjenje pa res ni spodobno!« ga je pokaral Hostar.

»No, pa pustimo smrt. A spodobi se, da sedemo. Saj ne bomo svetili kar sredi ceste,« je rekel Travnikarjev stric, razširil roke in začel vse tri potiskati proti klopi, ki je bila zraven korita pod Rejčevim vrtom.

Potegnili so dva perila iz korita, ju pogrnili po kamnatih klopi, da bi jim hlad ne lezel v kosti, in sedli.

Otroci so hiteli v šolo. Za silo pobočkani in počesani so stopali po izprani, ostri cesti. Ustavili so se pri vsaki luži, z bosimi nogami zacepetali po njej in tako uživali v mehkem, že mlačnem blatu, ki jim je prijetno brizgalo med prsti. Ko so skalili in razmazali vodko po vseh kotanjicah, so se po treh stopnicah zagnali na dvorišče stare šole, ki je mrko stala na desni strani Rejčevega vrta in ponujala mlademu soncu svoje gole in plesnive stene. Ta šola, ki je zrasla na žuljih in krajcarjih naprednih Vrtačarjev, je bila nekoč ponos vasi. Zmeraj so bile rože na oknih, a izza oken so gledale žive zavese s škrti in vilami, ki so plesale med takim cvetjem, kakršnega v naravi ni. Zdaj je bila tuja in zoprna kakor jeznašnica v malem trgu. Pred šolo, kjer je bilo včasih dvorišče, posuto s peskom, je bilo zdaj mastno, lepljivo blato. Tam so se otroci zbirali v gručice in premlevali suhe tepke. Črnolasa in topolosa, zavaljena učiteljica Ermenigilda. Negretti se je že dvakrat v samem modrcu globoko nagnila skozi okno in kakor stara vrana zahrčala s svojim raskavim, neprespanim glasom.

»Silencio! Silencio!«
»Fej, nečeka nečeka!« Kar gola gleda skozi okno in razkazuje svoje meso! je zaničljivo rekla Neža. »In kako se ti dere, sraka črna!«
Otroci so umolkli. Toda kako naj otrok v pomladnem jutru dolgo molči? Živžvaj se je spet oglašil in naraščal, dokler ga ni presekla oster, začuden klik.

»Glejte, ptica!« je zakričal Hostarjev Dragič in z iztegnjeno roko pokazal na rdečo streho Modrijanove hiše.

Otroci so zajeli sapo in potišali. Nad Modrijanovo streho je prhutala velika vodna ptica, ki je bila v soncu svetle pepelnate barve. Bila je siva čaplja, ki je po širokem toku narasle Soče zašla na Toiminsko. Ker pa je bila struga v vasi ozka, je ptica izgubila svojo smer. Dvakrat je izginila, a se je obakrat vrnila ter vsa preplašena in izgubljena prhutala nad strehami.

Otroci so jo zaverovano spremljali z radovednimi, široko odprtimi očmi, in učiteljica je morala dvakrat besno pozvoniti, da jih je spravila v učilnico.

Stari Hostar je spustil ptico z vida, preudarno zmajal z glavo in se odkrehnil.

»Nak, nič dobrega to ne pomeni,«
»Kaj?« ga je pobral Travnikarjev stric.

»No, ptica. Čaplja, ali kar že je.«

»Čenče! Babje čenče!«
»Boš že videl čenče!« se je useljal Hostar. »Tudi pred vojno je bila prišla. Trinajstega leta, če se ne motim. No, pa je zapopotala kakor ti praviš.«

»Prav, pa naj še zdaj zapopota!« se je hitro znašel Travnikarjev stric.

»Ti praviš, da bo vojna?« se je vznemirila Neža.
»Kaj pa drugega!«
Travnikarjev stric je takoj umolknil. Modrijan je stopil na pločnik, ponjhal ščepec tobaka, se ozrl v sonce, kihnil in nato glasno rekel čez cesto:

»No, prijateljski dragi, naš ljubi bogec nam je sončka poslal, sončeca. Spet si bomo stare koščice ogreli. Ogrevčkali si jih bomo, ogrevčkali...«

Na klopi ni nihče odgovoril, čeprav so vedeli, da so bile te besede namenjene njim. Travnikarjev stric je že mislil Modrijanu zabrusiti nekaj robatega, a se je premislil, ker bo moral k njemu po kvas. Modrijanu pa je bil mogoč tudi neveden, zato si je potegnil hlače na trebuh in se nameril čez cesto. Toda ni se ustaval pri klopi, temveč je stopil h koritu in sladko ogovoril Rejca, ki je že brskal okrog šipkovega grma v svojem ograjenem vrtu.

»Ali jo že grebeš, zemljico, kaj?«

»Grebeš,« je zamrmral Rejca, ne da bi vzdignil glavo. Ni se maral spuščati v pogovor o svojem vrtu, ker je prav dobro vedel kam pes tace molči.

»Ah, kakšen prostorček, kakšen prostorček!« je zastokal Modrijan in spet ponjhal. »Veš kaj, Tinček, saj ne boš hud, če ti še enkrat rečem: Kos njive, kos lepe njivice ti dam za ta vrtnček, za to prgišče zemlje. Kegljisce bi bilo, lepo kegljisce,« je rekel, počepnil in zamahnil mimo kolena z roko, kakor bi imel že krogi v njej.

»Kegljisce!« je tako užaljeno zategnil Rejca, kakor bi mu rekel, naj mu prodaja hišo za svinjak.

»Kegljisce,« je mirno ponovil Modrijan in svetniško nagnil glavo na rame.

»Ne govori mi več o tem!« je mrko revsnil Rejca, ki se je komaj premagoval, da ne bi izbruhnil.

»Le zakaj ne bi govorila? Saj sva vendar sosedata. Mar nisi? Drug drugemu pomagava. Vsak po svojih močeh, seveda. Naš Lojzek, na primer, ti je lepo pomagalo, ko so ti zaprli Ivančko. Branil ga je pred sodniki, čeprav dobro veš, da dandanašnji ni lahko braniti človeka, ki se je pregrešil zoper državo. O, saj se je upiral. Pa sem mu sam rekel: Lojzek, odvetnik si, sosed pa je sosed in gre za njegovega sinčka edinčka. Pa je sprejel. Kar pa računčka tiče, boš priznal.«

»Računčka!« mu je Rejca skočil v besedo. »Pet tisoč lir. Pet volov mi boš potegnil iz hleva!«

»Par volov?« se je zavzel Modrijan in takoj nato karajoče zmajal z glavo: »Jej, jej, Tinček, kakšen si! Kdor misli na svojega sina, ne misli na volčke.«

Piše: VIKTOR GRAD
Riše: MARIJAN AMALIETTI